

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain 25 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kilpailulakia. Esityksen mukaan lain yrityskauppavalvontaa koskevista säännöksistä poistettaisiin sähkömarkkinoilla tapahtuvien yrityskauppojen kieltämistä koskeva erityissäännös.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotettu muutos

Kilpailunrajoituksista annettuun lakiin (480/1992) otettiin vuonna 1998 voimaan tulleella lainmuutoksella (303/1998) yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset. Tällöin lakiin otettiin myös sähkömarkkinoilla tapahtuvia yrityskauppoja koskeva erityissäännös (11 d §:n 2 momentti). Marraskuun alusta 2011 voimaan tulleella kilpailulailla (948/2011) kumottiin kilpailunrajoituksista annettu laki. Uudistuksessa sähkömarkkinoilla tapahtuvia yrityskauppoja koskeva erityissäännös siirrettiin kilpailulain 25 §:n 2 momenttiin.

Kilpailulain 25 §:ssä säädetään yrityskaupan kieltämisestä ja ehtojen asettamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

Pykälän 2 momentissa on erityissäännös sähkömarkkinoilla tapahtuvista yrityskaupoista. Markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää 1 momentissa tarkoitetun lisäksi myös sellaisen sähkömarkkinoilla tapahtuvan yrityskaupan, jonka seurauksena yrityskaupan osapuolten jakeluverkkotoimintaa harjoittavien yhteisöjen tai laitosten yhteenlaskettu siirtoliiketoiminnan osuus 400 voltin jännitteellä jakeluverkossa siirretystä sähkömäärästä ylittää valtakunnallisesti 25 prosenttia.

Edellä mainitun erityissäännöksen perusteella voidaan puuttua sähkömarkkinoilla havaittavaan vertikaaliseen integraatioon, jossa sähköntuottajat ostavat jakeluverkkotoimintaa ja vähittäismyyntiä harjoittavia yhtiöitä. Lain esitöiden (HE 243/1997 vp) mukaan vertikaalinen integraatio sähköntuottajan ja vähittäismyyntiä sekä jakelua harjoittavan yhtiön välillä voi aiheuttaa kilpailullisia ongelmia sähkömarkkinoilla erityisesti sen takia, että sähköntuotanto ja tukkumarkkinat ovat hyvin keskittyneet ja suurilla toimijoilla on merkittävää markkinavoimaa. Vertikaalinen integraatio voi vähentää myös uusien, potentiaalisten tuottajien jakelukanavia ja siten merkittävästi heikentää alalle tulon mahdollisuuksia. Samalla tukku- ja vähittäismarkkinoiden keskittyminen vähentää loppukäyttäjien mahdollisuuksia hyötyä kilpailutamisesta.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi kilpailulain yrityskauppavalvontasäännöksistä sähkömarkkinoilla tapahtuvia yrityskauppoja koskeva erityissäännös, jonka mukaan voidaan kieltää sellainen sähkömarkkinoilla tapahtuva yrityskauppa, jonka seurauksena saadaan valtakunnallisesti yli 25 prosentin osuus jakeluverkko toiminnasta. Erityissäännöstä ei ole käytännössä koskaan sovellettu, koska Suomessa ei ole tehty yrityskauppoja, joissa kyseisessä säännöksessä mainittu 25 prosentin raja olisi ylittynyt. Yrityskauppavalvonnan arviointitestinä sovelletaan nykyisin kilpailulain 25 §:n 1 momentin mukaista SIEC-testiä (significant impediment to effective competition), jossa markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä. Sähkömarkkinoilla mahdollisesti tapahtuva haitallinen vertikaalinen integraatio on estettävissä kilpailulain 25 §:n 1 momentin kaikkia toimialoja koskevan yleissäännöksen nojalla. Sähkömarkkinoita koskeva erityissäännös on siten tarpeeton.

Kilpailulain 25 § ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti: Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia. Pykälän 2 momentista poistetaan tarpeettomana sähkömarkkinoilla tapahtuvia yrityskauppoja koskeva erityissäännös. Pykälän 2 momenttiin on siirretty nykyinen 3 momentti, joskin sitä on sanamuodoltaan tarkistettu poistamalla siitä viittaus sähkömarkkinoilla tapahtuvia yrityskauppoja koskevaan erityissäännökseen.

2 Esityksen vaikutukset

Esityksellä puretaan tarpeetonta sääntelyä.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 4 §:n ja kilpailulain 25 §:n muuttamisesta pyydettiin lausunnot 13 viranomaiselta ja yhteisöltä. Näistä lausunnon antoi yhdeksän tahoa. Nämä tahot olivat seuraavat: sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Helsingin poliisilaitos, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Suomen Yrittäjät ry ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK. Oikeusministeriö, Energiavirasto, Keskuskauppakamari ja Energiateollisuus ry eivät antaneet lausuntoa.

Lausunnolla olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin, että luovuttaisiin ravitsemistoiminnan harjoittajan velvollisuudesta tehdä kirjallinen ilmoitus poliisille ravitsemisliikkeen aukioloajan pidennyksestä kello 2:n ja 5:n välisenä aikana edellyttäen, että ravitsemisliikkeessä ei sanottuna aikana anniskella eikä nautita alkoholijuomia. Sosiaali- ja terveysministeriö totesi lausunnossaan, että ravitsemisliikkeiden aukiolosääntely liittyy ja vaikuttaa alkoholijuomien anniskeluaikasaantelyyn. Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain ja alkoholilain välinen suhde jäisi esitysluonnoksessa ehdotetussa uudistuksessa ongelmalliseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö samoin kuin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry ehdottivat lausunnoissaan, että majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain muuttaminen tulisi toteuttaa samanaikaisesti alkoholilain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Lausuntojen johdosta esityksestä on poistettu majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 4 §:n muuttaminen. Sääntelyn selkeyden kannalta on tarkoituksenmukaista muuttaa ravitsemisliikkeen aukioloaikasaantelyä alkoholilakia uudistettaessa. Hallituksen esitys alkoholilain kokonaisuudistukseksi annettaneen eduskunnalle kevädistuntokaudella 2017.

Kilpailulain 25 §:n muuttamista kannattivat sisäministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen Yrittäjät ry ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK. Muilla tahoilla ei ollut asiassa lausuttavaa.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kilpailulain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 25 §, sellaisena kuin se on laissa 662/2012, seuraavasti:

25 §

Yrityskaupan kieltäminen ja ehtojen asettaminen

Markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kilpailun estyminen voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä tällaiset ehdot noudatettaviksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi määrätä yrityskaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

Laki**kilpailulain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 25 §, sellaisena kuin se on laissa 662/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

25 §

Yrityskaupan kieltäminen ja ehtojen asettaminen

Markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

Markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää 1 momentissa tarkoitetun lisäksi myös sellaisen sähkömarkkinoilla tapahtuvan yrityskaupan, jonka seurauksena yrityskaupan osapuolten ja niihin 24 §:n 1–3 momentin mukaisessa suhteissa olevien jakeluverkkotoimintaa harjoittavien yhteisöjen tai laitosten yhteenlaskettu siirtoliiketoiminnan osuus 400 voltin jännitteellä jakeluverkossa siirretystä sähköön määrästä ylittää valtakunnallisesti 25 prosenttia.

Jos tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu kilpailun estyminen tai 2 momentissa tarkoitettujen yrityskaupan haitalliset vaikutukset voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä tällaiset ehdot noudatettaviksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi määrätä yrityskaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.

Ehdotus

25 §

Yrityskaupan kieltäminen ja ehtojen asettaminen

Markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kilpailun estyminen voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä tällaiset ehdot noudatettaviksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi määrätä yrityskaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.

HE 256/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 ____.*